

2207

א.ט.א

מדינת ישראל
הכנסת

פרושי קול מס' 21/ג

מישיבת ועדת הכספים, מיום א' ט"ו בכסלו תשי"ח
(8.12.57), בשעה 16.00.

בכור: חברי הוועדה: י. גורי - היו"ר
א. כהן
ב. לוין
י. בדר
י. קרגמן
ש. דיין
ז. סוזאייב

סוזמנים:
מר וינר - מטעם האוצר
מר קפלן - מטעם האוצר
מר יפה - מטעם סגור המסחר והתעשייה
מר שדמי - " " " "
מר שנברג - " " " "
מר בזק - מזכיר הוועדה

סדר-היום:
1. הצעת התקציב הנוסף לשנת 1957/58
2. עודפי תקציב פיתוח לשנת הכספים 1956/57

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

אנחנו עומדים בטעיף סובסידיות. חברי ועדת הכספים עוררו שאלות ובאני כוח האוצר מצאו לנכון לשתף בדיון זה את העוסקים בכך. יש שתי אפשרויות: או שנשמע דברי הסבר או שתוצגנה שאלות. אני כשלעצמי מעדיף את המהלך השני, מוטב שבאני כוח המסרדים ישיבו לשאלות חברי הוועדה.

מר וינר: בשאלה שאלה בקשר לערך הפירות והירקות שנמכרו בשוק. בקשר לכך הכינונו טבלה

המוגשת לכם בזה.

מר בזק: (קורא מתוך הפרוטוקול את השאלות ששאלו חה"כ סוזאייב בישיבה הקודמת)

א. כהן: האם באמת התמייקרות הצפויה ברבע מסויימים משקלה באינדקס הוא כל-כך סכריע שהכרחי

לתת סובסידיה?

מר יפה: בפירות וירקות אנחנו נטשנו את השיטה לייחס את המחירים להוצאות הייצור.

קודם-כל: מה פירוש הוצאות ייצור? במטע זה ההוצאות הן אחרות ממטר במטע זה ובמסק זה הן שונות ממטר במסק אחר. ההסכם החדש עם מועצת הירקות מתבסס על מה שממטר להשיג בשוק לולא התערבות הממשלה, בלי שום קשר להוצאות הייצור. ניקח לדוגמה בננות. ברמסית העונה אנחנו יודעים שהנסיון של השנים הקודמות שהמחיר הסיטוני הוא בערך לירה אחת לק"ג,

בחודשי יולי-אוגוסט, הוא יכול להגיע עד 1.200 ל"י ואחרי זה יורד עד שמגיע בחודש ספט-אפריל ל-400-350 פרוטה טוג א". אם אנחנו מתבטלים על מחיר טיטוני בפיקוח כפי שהוא, היינו 430 פרוטה, עד שזה מגיע לשיא יש צורך לשלם טובסידיות. כל עוד שלפי הנסיון של השנים הקודמות בננות היו משיגות מחירים יותר גבוהים, אנחנו חייבים לשלם טובסידיה, אחרת יטען החקלאי שהתערבות הממשלה מגיאה לו הפסד.

היו"ר י. גורדי:

מתוך הנחה שאילולא התערבות הממשלה כל הכמות של בננות הייתה נמכרת במחיר השיא.

מר יפה:

עד לשיא העונה במרס-אפריל המצב הוא כך, במרס-אפריל לא מצליחים להשיג 430 פרוטה אלא פחות. אנחנו יכולים להשאיר בתוקף את המחיר המכסימלי אבל הם לא ישיגו אותו בשוק, מפני שהכמות גדולה.

היו"ר י. גורדי:

בכל תקופה יש מחיר-שיא מסוים, פירוש הדבר שאפשר להשיג מחיר זה בשוק החופשי; מזה מסתבר שבכל עונה מסוימת הממשלה את החסר למחיר השיא שאפשר להשיג בשוק החופשי.

מר יפה:

ובשיא העונה אין צורך לשלם טובסידיה, למרות התערבות הממשלה, אלא אם נקבע מחיר יותר נמוך, נניח 200 פרוטה לק"ג.

מדוע אנחנו מתערבים בסיווק הבננות? מפני שהבננות מהוות סעיף חשוב במדד. במדד מופיע רק מספר מצומצם של פירות, למשל תות-טדה, תפוחי-עץ, שזיפים ועוד דברים אינם מופיעים במדד. בשנת 1951-1950 כאשר בנו את המדד בחרו באותם סוגים אשר היו העיקריים בשוק, כלומר: פרי הדר, בננות, ענבים, סילונים ואבטחים. הבננות מופיעות במדד במשך כל השנה, פרט ליולי, מפני שבתוך כל הפירות שהיו אז הבננות תמיד היו אחוז ניכר. נוסף לכך ההתערבות במכירת הבננות לרוב מביאה תועלת. זהו מצרך שאפשר לשלוט עליו, לכן הוא גם ניתן לקיצוב. מדוע? מפני שבערך 95% מהכמות נמצאת בידי מסווק אחד, במסוצע שנת, וכל עוד אתה יכול לשלוט על מחיר ההספק אתה יכול להתערב בהצלחה, לכן כל-כך קשה להתערב בירקות כגון צנון או פלפל.

מהו משקלן של הבננות במדד? זה תלוי באיזה חודש הסדור, בכל חודש יש להן משקל אחר, אבל אם ניקח לדוגמה את חודש דצמבר, הרי הפרש של 10 גרוש במחיר הוא כבר מחצית הנקודה. ז.א., לולא התערבות היה מחיר הבננות בדצמבר 800 פרוטה - בעוד שאנחנו קבענו 600 פרוטה לצרכן - ו-200 הפרוטה הנוטפים מהווים נקודה אחת באינדקס. יש חדשים, בפברואר ובמרס, שהפרש זה מתבטא בעליה עוד יותר גדולה של האינדקס.

מהי הטכניקה? - אין אנחנו נותנים לתנובה סכום גלובלי להספקה. אני מניח שהשקפה זו באה מאותו מקור שממנו שאב הבקר כשפרטם כתבתו לפני שבועיים. השנה היה נסיון להגיע לידי הסכם עם ארגון מגדלי הבננות בדבר קביעת סכום גלובלי לכל העונה, דבר שלנו היה יותר כדאי, אבל שני הצדדים לא באו לידי הסכם, ולא טעתי כרגע לדבר על-כך. מר שנברג יסביר את הטכניקה שבתשלום טובסידיה לבננות.

מר שנברג:

אנחנו צריכים לדעת ויודעים את כל כמות הבננות שנשלחה לשוק. רוסטים את הכמות בתעודות מסלוח, מצד אחד, ומצד שני רוסטים את הכמויות שנמכרו. התשלום הוא לפי כמות הבננות שנמכרה. התשלום הוא למסווק ואין אנחנו מסתלים בתשלום ליצרן. כל הבננות הנשלחות מהמסק מלוות תעודות מסלוח, בתעודות יש לציין את הפרטים הבאים לפני התשלום: הכמות, תאריך התשלום, מספר האוסו, שעת היציאה. בהתקבל הבננות על-ידי המסווק עליו לרשום

ביומן סיון אחד את כל הפרטים הרשומים בתעודות המילוח, ואם הם לא מתאימים לציין שהפרטים אינם מתאימים. לאחר סכן המשווק מקבל רשימות קיצוב הכוללים שמות של קמעונאים והכמות שכל קמעונאי צריך לקבל. הקמעונאי מאשר שאסנה קיבל את הכמות הזאת של בננות. התשלום למשווק מבוצע על סמך העתק חשבון של מסירת הבננות לקמעונאי ובהשוואה לכמות שנמכרה. הכמות שנמכרה היא בדרך-כלל קטנה בכמה אחוזים מהכמות שהקמעונאי קיבל. בתקופה שאין קיצוב ויש טובידיה אין אנוחנו מוטרים רשימות קיצוב למשווק והחשבון נעשה על סמך העתקי חשבון הסכירה לקמעונאי.

א. כהן:

טר יפה אמר שהטובידיה מהווה את הפרט שבין מחיר השוק לבין המחיר המכסימלי שנקבע על-ידי הממשלה ושהוא אחד בכל העונות. האם הפרט הזה צריך להקבע בכל חודש או בכל שבוע?

טר יפה:

הוא נקבע בכל חודש טראס.

א. כהן:

ז.א. שאין כל השפעה לכסויות, ליבול.

טר יפה:

במו"ס עם ארגון מגדלי הבננות אנוחנו מביאים בחשבון את הכמות המוערכת. אחרי שנחתם ההסכם בין אה הכמות היתה יותר גדולה או יותר קטנה אין מסנים את ההסכם. אה אנוחנו יודעים שבינואר 1956 שווקו 2500 טון בננות, המחיר היה חופשי והשיגו 710 פרוטה לק"ג, אנוחנו יודעים מה השוק מעלם בערך לכמות כזאת.

א. כהן:

האם אפשר לקבל טבלה על תנועת המחירים הללו, כלומר מה מאתם קבעתם שאפשר להשיג בשוק בפברואר, מרס, אפריל וכו'.

טר יפה:

יש תחת ידי את המספרים לכמה חדשים. באוקטובר המחיר היה 75 גרוש, בנובמבר - 70 גרוש ובדצמבר - 65 גרוש. כלומר, אה המחיר המכסימלי הוא 430 פרוטה, הפרט התחיל מ-320 פרוטה, ירד ל-270 פרוטה ועכשיו עומד על 220 פרוטה. המחיר בספטמבר היה 90 גרוש.

טר קפלן:

המחירים השנה הם קצת יותר נמוכים מאשר בשנה שעברה לאור הגדלת הכמות.

ז. סוזאניב:

מהו סך כל הטובידיה לבננות?

טר יפה:

אה נמשיך בטובידיה עד יוני ועד בכלל יש להניח שהסכום יגיע ל-2,25 מיליון ל"י.

ז. סוזאניב:

מהי הכמות?

טר יפה:

בערך 20 מלף טון.

ז. סוזאניב:

רצינו לעשות הסכם גלובלי לגבי כל השנה. תנובה רצתה לקבל 2 מיליון ל"י, זה בערך 12 גרוש נוסף למחיר המכסימלי הקיים, כלומר 55 גרוש. בממוצע יקבלו 55 גרוש לכל ק"ג בננות במשך כל השנה.

אדם העוסק באופן קבוע בגידול בננות בוודאי יודע בערך מה הן הוצאות הייצור, לא בכל חודש אבל בוודאי יש לו איזה חשבון על עונה שליטה. אנה רוצה לשאול מה הן הוצאות הייצור של בננות? האם יש הפרש גדול בין הוצאות הייצור ובין המחירים שמקבלים? אה המחיר הממוצע מכסה את ההוצאות ומשאיר רווח מקבל על הדעת, במידה שהממשלה מוסיפה טובידיה זו תהיה בטוביל החקלאי תוספת רווח. כמו כן: מה בנוגע לגידול הייצור? אה אנוחנו

סוגבליים מהו הגידול בכסויות ומה זה עולה לנו? ומה זה עסק טוב לטה האנשים לא "קופצים" על ענף זה?

היו"ר י. גורי: אני הייתי סבור שצריך לבורר את הבעיה בקווים רחבים. בקווים רחבים יכול חבר ועדת הכספים לשאול את השאלה של האיש מן השוק: מה היה קורה אילו היו מוטרים למטסלה: אל תתערבי? מה היה קורה ליצרן, לצרכן ולמטסלה? זוהי שאלה שמעניינת אותנו בקווים של מדיניות רחבה.

י. בדר: ומה היה קורה אילו באינדקס היו טופיעים מצרכים עונתיים בגובה של העונה הסמוצעת?

מר יפה: ראשית אשיב לשאלתו הקודמת של חה"כ סוזאייב. מה שאסרתי אינו מותר שהיו מקבלים, הכנסה של 55 גרוש, כי בשיא העונה לא היו משיגים מותר זה. יש סוג ב המשיג רק 20 גרוש, גם סוג א' לא תמיד יכול להשיג את המותר הזה, ז.א. שהמותר שהם יקבלו לא יהיה במסוצע 55 גרוש, הוא יהיה 40 גרוש. את הוצאות הייצור אינני יכול לקבוע, על שאלה זו צריך להשיב משרד החקלאות, אבל לפי דעתי הם פחות מ-30 גרוש.

ז. סוזאייב: האם הכסויות גדלו בהשוואה לשנים הקודמות?

מר שוברג: בשנת 1955 הכסות היתה 18 אלף טון; בשנת 1956 - 22 אלף טון; השנה אנו מוכנים חושבים שלא נגיע לכסות זו.

מר יפה: מה היה קורה לולא התערבנו? - היצרן היה מקבל את המותר שהשוק היה משלם, והוא בוודאי היה קצת בטוח מזה שאנו נוטלים לו. היצרן, לפי דעתי, נהנה קצת מהסובסידיה, מפני שכל סובסידיה מקנה יתרון למפיק.

מה היה קורה לצרכן? - צרכן נכון לא היה מוכל בננות בתחילת העונה ובסופה אלא בשיא העונה, מפני שיש לו בכל עונה פרי אחר, לא מוכרחים למכול בננות כשמחירן 1.200 ל"י. ביולי הוא יכול למכול מבטיחים ומלונים, בספטמבר - ענבים, אחר-כך מתחילה עונת פרי האדר, בטרם ואפריל הבננה היא הפרי העיקרי ומזו היא זולה, כך שהצרכן לא היה טובל מזה. אני חושב שלא היה קורה שום דבר לצרכן לו ביטלו את הסובסידיות.

מה היה קורה למטסלה? המטסלה מושפעת משיקולי תוספת היוקר, היא שוקלת כמה תוספת היוקר עולה לתקציבה וכמה למשק. כל זמן שהרכב של הפירות והירקות הוא כזה שלמחרת כמו בננות יש השפעה ללא שיעור גדולה מאשר השוק סוזאייב - כי מאז 1951 שוק הפירות והירקות הוא אחר לגמרי מאשר היה ולדוגמה אפשר להראות על השזיפים שלא היו אז והיום הן בכסויות גדולות ובמחיר עממי - כל זמן שיש הרכב כזה בסל המזונות המבטס תוספת היוקר על אינדקס מדשי או תלת-חדשי, הרי שכל מצרך כזה עלול להרוס את כל הישובי התקציב.

לאחרונה הוצאנו צו בדבר קביעת מחיר מכטיטלי לצנון. זה מראה לאיזה גיחוך אנו צריכים להגיע כדי לשמור שהאינדקס לא יעלה. אין זו אשמת הפקידים של הלשכה הסטטיסטית אלא זו השיטה. אילו עשינו חישוב פעמיים בשנה אני מניח שאז לא היה צורך בהתערבות, מפני שאני מניח שחישוב סמוצע אפשר לערוך בשנה הקודמת, ואם המחיר הסמוצע של בננות היה, בניה, 600 פרוטה, והשנה 620 פרוטה, הרי ההשפעה של תוספת קטנה זו בשיעור 3% אינה קובעת בכלל, אבל אני לא יודע איך חישוב סמוצע כזה היה משנה את הרכב המד.

בדקנו את כל ההצעות שנמסרו ללשכה המרכזית
לסטטיסטיקה, אבל אף אחת לא הביאה לחישוב יותר נוח. כל כסה שאנחנו
מתעורבים לתקופה יותר ארוכה וביותר מצרכים יהיה קשה יותר לעשות זה מפני
שאין שוק חופשי. כאשר אנחנו שואלים עכשיו את היצרן: כמה היית
משיג בעד עגבניות? התשובה היא: אינני יודע.

ז. סוזאייב:
הכנסות עולות 2.25 מיליון ל"י למסלה.
האם לא כדאי להרחיב את שטחי הבננות?

ש. דיין:
אי-אפשר לגדל בננות בכל מקום; יש כמה
תנאי מקלים שמוכרחים להתקיים כדי לגדל
בננות.

ז. סוזאייב:
אני מציע לעבור לענף הלול. השנה שולמו
מכוסים די גדולים לסובסידיות, נוסף לזה
הגענו ליבוא ביצים ואחר-כך - ליצוא. כמות מסוימת של ביצים שהובאה
מחו"ל נמכרה ב-3 גרוש הביצה. השאלה היא איך הגענו לזה?

היו"ר י. גורי:
גם פה אפשר היה לשאול: מה היה קורה
אילו לא הביאו ביצים.

ז. סוזאייב:
אני מעוניין לדעת מה היה יבוא הביצים השנה.
מא יפה:
23 מיליון בערך.

ז. סוזאייב:
מהו ואיפה מופיע ההפסד בקשר ליבוא זה?

מר יפה:
השר ספיר ענה תשובה מפורטת לחה"כ גולטרט
לכל השאלות האלה. אינני יודע בדיוק מהו
ההפסד, אם אתה שואל על ההפסד של ביצים שקולקלות יש פחות מ-3% ביצים
שקולקלות בכמות הכללית.

אשר להפסד במחיר, צריך להבדיל בין הפסד
לו מכרנו את הביצים בזמן הקניה ובין ההפסד הנובע מסובסידיות הניתנות
עכשיו, מפני שיש הספקה יותר גדולה של ביצים מקוטיות. אנחנו נאלצים
להוריד את המחירים בכדי להפטר מהביצים המקוטיות. אנחנו התחייבנו
לפי מצב האספקה לקבוע את המחיר, וכדי להגדיל את הצריכה הורדנו את
המחירים. אני מעריך שעל ביצי יבוא נפסיד בטווח הכל בין 200 ל-250
אלף ל"י וסכום זה כולל סובסידיות הניתנות גם לביצים המקוטיות.

אשר לביצי תורניה, הבאנו בטווח הכל פחות
מ-3 מיליון ביצים מתורניה, וכל הענין של ביצי תורניה נופח ללא שום
אורך, מפני שכרגיל ביבוא ביצים מתורניה יש חלק שקולקל. לולא הבאנו
ביצים מחו"ל ברגש השנה היינו משלמים 20-30 גרוש לביצה.

ז. סוזאייב:
בכסה אתם מעריכים שתעלה הסובסידיה לביצים
בשנת התקציב 1957/58?

מר יפה:
בערך ב-3 מיליון ל"י.

ז. סוזאייב:
לאיזה מחירים אתם אחראים כלפי המשווקים?

מר יפה:
10 גרוש בממוצע והם מקבלים עכשיו 8 גרוש
בממוצע. הסובסידיה לביצי סוג א' היא

כלגע 2 גרוש. השיווק החודשי הוא 45 מיליון ביצים. הכמות של סוג
א' היא כ-40%. עדיין איננו יודעים מה יהיה היקף הלול ומה יהיה היצוא.

י. קרגמן:

כיצד זה משפיע על מחיר הבשר?

טר יפה:

באופן תיאורטי זה צריך להשפיע, אבל כל עוד כמות הבשר המקומי בשוק היא כה קטנה המשפעה איננה גדולה. לטרות שהכמויות של בשר עוף הגיעו ל-1800 טון לחודש ויגיעו ל-2000 טון לחודש, ומחיר העוף ירד עד 3.200 ל"י הק"ג, אין לזה כל השפעה על מחירי הבשר הטרי המקומי. מאידך גדלה צריכת בשר העוף.

א. כהן:

בישיבה הקודמת הניבותי שנשמע ספי אנשי משרד הסחר והתעשייה הרצאה לסדנית על סובסידיות, ז.א. דברים שהפרטים הסכביים הם גופי תורה.

היו"ר י. גורי:

היו כבר ציקלוטים אחדים של בירורים.

א. כהן:

יש ארבעה סוגי תסיכות: תסיכות במוצרי יבוא, זה דבר ברור, כי המחיר בחו"ל הוא יציב ואנחנו צריכים להחזיק אותו בסוף בגלל האינדקס; אבל כל יתר התסיכות, רצינו לשטוע עליהן את כל התורה, כי הן קשורות במדיניות המחירים והשכר שלנו. נוסף לכך חשוב לנו לדעת לא רק כיצד נתמך האינדקס בגלל החקלאות אלא בגלל סיבות בלתי חקלאיות. עד כמה ששמעתי, כדי להוריד את מחיר המכנסים, כלומר כדי לא לאפשר למחיר המכנסים להשפיע על האינדקס סורידים את מחיר הצבון. הייתי מציע שנשמע הרצאה תמציתית על שלוש הקבוצות מתוך הארבע.

היו"ר י. גורי:

בוועדת הכספים אנחנו נוהגים ספעס לפעם לייחד דיונים על בעיות, לאו דווקא בקונטקסט עם בירור על התקציב או התקציב הנוסף, גם עכשיו בסדר-יומה של הוועדה עומדים סעיפים שהם ערוכים לקראת הדיון. בתקציב הרגיל, או בתקציב הפיתוח. לענין הסובסידיות ייחדנו לא פעם או פעמיים בירורים, בהשתתפותו של פרופ" בקי, והיו הרצאות רחבות. אינני שולל את הצורך לחזור ספעס לפעם על הנושא, לאו דווקא בקשר עם הדיון בתקציב הנוסף. אני מציע לא להכנס עכשיו לטיעונים עטוקים ולא לערוך דיון סקיף בשאלת הסובסידיות. בטירה שיש שאלות מיוחדות וקונקרטיות צריך להציג אותן, אבל אין הן צריכות לחרוג מגדר התקציב הטועע לנו.

ז. סוזאייב:

זה ספיר רצה לדעת את שווי הייצור של ירקות ותפוחי-אדמה ומה זה עולה לנו בסכום הכללי של 27.5 מיליון ל"י בטעיף, תסיכות להורדת מחירים עונתיים. ויש עוד 5 מיליון ל"י להתישבות החדשה.

טר קפלן:

הסעיף הזה כולל גם תחבורה וספים והוא עו ד על סכום של 25.5 מיליון ל"י ולא על 27.5 מיליון ל"י. לירקות ותפוחי-אדמה סוציאליים. בערך 17-16 מיליון ל"י פלוס 5 מיליון ל"י להתישבות החדשה, ז.א. בסך הכל כ-22 מיליון ל"י.

ז. סוזאייב:

הייתי רוצה לקבל פרטים בקשר לסוכר.

טר יפה:

בעקבות מבצע טיני עלו מחירי הסוכר בשוק העולמי ואנחנו שלטנו 150 דולר לסונה בסקום 100 דולר. אנחנו צורכים עד 60 אלף טון לכל הטרות. הייצור המקומי היא 7000 טון, ובשנה הבאה סקוים ל-12,000 טון.

א. כהן:

לגבי התסיכות ליצוא: האם ירידת המחירים בחו"ל משפיע על הפחתת הסובסידיות?

טר יפה:

אם המחירים בחו"ל ירדו ירדו גם ההכנסות מהיצוא שלנו.

א. כהן:

אני סתכוון להפחתת הסובסידיות כאן, לא ליצוא.

סר יפה:

כן. אם מחיר הטוכר יישאר בסוף לא תהיה טובסידיה בשנה הבאה.

סר שדמי:

אשר לחיטה, הטובסידיה לא תקטן כתוצאה משפע היבול המקומי. בשנים הקודמות החלפנו חיטה בגרעיני ספוא, השנה פנו אלינו מגדלי החיטה ודרשו תשלום, והתשלום נעשה לפי מחיר גרעיני ספוא, בערך טונה ו-350 ק"ג נגד כל טונה, ז.א. אנחנו משלמים על כל טונה 230 ל"י, וזה משפיע על הטובסידיה לחיטה.

היו"ר י. גורי:

סר יפה אמר שלא היה קורה דבר לצרכן אילו ביטלו את הטובסידיות. הייתי מבקש שתפרש יותר מה שמטרת ברפליקה.

סר יפה:

אני טוכרוח להגיד שמה שאומר בטוגריים זה דעה אישית, גם אם אני מפרט את דברי זה תהיה דעה אישית.

אני חושב שבהרבה שטחים תשלום הטובסידיה מביא לתופעות שליליות במשק לטווח ארוך. בטאלו שאלות על הטכניקה של תשלום טובסידיה, מפני שידוע שחלק ניכר מהכסף לא מגיע למטרה. אחרי צמצום האספקה, בגלל הגשמים, כל הטכונים שהקצבנו לטובסידיות לא יגיעו למטרה. היצרן יקבל את שלו, אבל המשווק ימכור במחיר סופקע ולא תהיה שום תועלת לגבי הצרכן. אי-אפשר לפקח על 6000 חנויות, נוסף על-כך יש בריונים, גם אי-אפשר לנהל את המשק כל הזמן באמצעים חסורים כאלה.

היו"ר י. גורי:

בענין זה יש רגישות רבה - באיזו מידה חלק מהטובסידיה נופל לידיים של תיווך והצרכן אינו נהנה. בענין זה יש דעות שונות. יש דעה האומרת שחלק ניכר נופל לידיים של מתווכים ויש דעה האומרת שזה לא חלק ניכר.

סר יפה:

לי יש דעה ברורה על-כך: כאשר המצרך נמצא בשוק בטפע, רובה של הטובסידיה מגיע לצרכן. למשל, אם ביולי אנחנו נותנים טובסידיה לעגבניות, כשמגיעים לטווקים 9-10 אלפים שון עגבניות ב-95% נהנה הצרכן, מפני שאין אפשרות להפקיע את הטחיר. אבל כאשר המצרך נמצא בצמצום - 30% עד 40% אינם מגיעים לצרכן אלא למפקיעי שערים. יש דרך אחת למנוע זאת: להכניס את המצרך בפיקוח, אבל זה ניתן כאשר אתה שולט על המצרך. לגבי בננות זה ניתן, לגבי קרפיונים זה ניתן, מפני שהכמות העיקרית נמצאת בידי משווק אחד. אבל לגבי פלפל זה לא ניתן, מפני שעשרות סיטונאים נוטעים ישר למשקים, קונים את התוצרת במחיר חופשי, מביאים אותה לשוק ואין אפשרות פיזית להשגיח על כך, אם לא רוצים לחזור לטנגנון פיקוח של אלף איש.

י. קרגמן:

במידה וההטבח עם מגדלי הירקות יעודד ותהיינה מעט תקופות בהן לא יהיו ירקות, על פי רוב הטובסידיה תפעל.

סר יפה:

בהטבח החדש אנחנו מתכננים כמיריות כאלה שבאמת יהיה מצב כפי שתיארתי קודם לגבי עגבניות ביולי, בכל חודש לגבי אותם טוגים חשובים תהיה אספקה מלאה, ואז ההברחה של הטובסידיה תהיה קטנה.

אשר למוצרי תעשייה, נתינת הטובסידיה
 מכריחה אותנו לקיים ספעלים בלתי יעילים, השוק מוגבל, המפירים
 מוגבלים וזה לא בריא בשביל המשק, דווקא בתעשיית המזון כושר הייצור
 בהרבה ענפים עולה על הביקוש וברגע זה תעשיית המזון כבר מסוגלת לספק
 את הביקוש של 3 מיליון נפש. אבל כל עוד יש פיקוח מתקיימים כל
 המפעלים, למרות שחלק מהם עלול להיות בלתי יעיל בייצור, בהנהלה
 ובשיווק. למשק היה יותר בריא אילו ביטלו את הפיקוח ואז היה מתברר
 איזה ספעלים יוכלו לעמוד ביעילות בשוק ואיזה לא.

ניקה לדוגמה את טחנות הקמח. בטחנות
 הקמח מוצלים 65% מכושר הטחינה. בגרמניה יש מצב דומה. המטשלה
 הגרמנית סגרה טחנות אחדות וטולטת להן את הוצאות ההחזקה ותשלום מסויים
 על ההון המושק בהן. אצלנו איש לא יעז לסגור טחנה. כמובן שאם ייסגרו
 כמה טחנות הימר ינוצלו במלוא הכושר והוצאות הייצור ירדו. כך איננו
 יודעים איזה ספעלים כדאי לקיים. כמובן, אם זה מצרך חיוני וצריך
 להבטיח את הספקתו הסדירה לכל נפש, אז היתרון שבהספקה קבועה בטחור
 קבוע עולה על היתרון שבברירת הספעלים היעילים. אולם רוב הטובסידיות
 שאנחנו נותנים כיום, אין להן מטרה כלכלית, פרט לשמירה על סדר מיושן.

אביא לדוגמה מצרך כמו קקאו. אנחנו יודעים
 שלא יותר מ-50% של הרשאים לקבל קקאו לוקחים באמת את הטנות. היתר
 אינם לוקחים, לא כל אחד שותה קקאו. אבל אנחנו צריכים לקיים זאת.
 מה קורה אם 50% הנותרים? אוטרים שהיצרנים קונים את התלושים
 ומוכרים אותם ליצרנים קטנים למסתקים, וזהו בזבז כסף ובזבזו סטבע
 זר. אבל אנחנו צריכים לקיים טובסידיה זו מפני שבשנת 1950 למצרך
 זה היה מסקל מסויים בטל המזונות.

היו"ר י. גורני:

האם יהיה נכון אם אשיב לשאלה זו שלצרכן
 לא יקרה דבר מפני טעמים: א) השכיר יקבל
 תוספת יוקר גין אם הוא צורך את המצרכים האלה ובין אם לאו, בעת שהביקוש
 עולה על ההצע; ב) העצמאי יחזיר לעצמו את ההתיקרות בדרך אחרת - הוא
 יקבע לעצמו את מחיר השירות שהוא נותן.

מר יפה:

אני כל הזמן חוזר ואומר שמבנה האינדקס
 אשח מפני שהוא מיושן. אנחנו דנים בסדר
 חדש אבל זה יקח חדשים. הסדר של היום אינו משקף את ההוצאה האמיתית
 של מטפחה. לדוגמה אביא מצרך חיוני כמו סוכר. אם נערוך מטשל
 בין עקרות הבית יתברר לנו שכמעט כל מטפחה קונה בוסף לסנה שהיא מקבלת
 25% טכטות זו במחיר החופשי של 1.400 ל"י הק"ג. אם נעשה חשבון כולל
 מה כל מטפחה מוציאה על סוכר - 25% מהכטות במחיר החופשי של 1.400 ל"י
 ו-75% במחיר הקיצוב - נגיע לסכום מסויים; ואם כעת נבטל את
 הטובסידיה לסוכר בקיצוב ולא יהיה שוק מקביל, הריבי משוכנע שההוצאה
 הכללית לסוכר של מטפחה לא תגדל. אולם בסדר טופיע רק סוכר בקיצוב
 ולא סוכר חופשי. אם תוציא את הסוכר מהסדר הוא לא יפגע במטפחה אלא
 יפגע בסדר, מפני שהיא ממליא מוציאה את אותו הסכום. בסדר החדש
 יתברר שאותו מסקל יינתן לסוכר בקיצוב כפי שהוא יינתן לסוכר החופשי,
 ואז יגיע הזמן לבטל את הפיקוח והקיצוב, מפני שלא יהיה יותר צורך בו.

היו"ר י. גורני:

כלומר, המטשלה היתה מסלמת תוספת יוקר
 אף על פי שזה לא משנה מאוד לגבי

האינטרס של הצרכן.

מר יפה:

בנית פעם תקציב למזון וכללתי
 בו לא רק מצרכים בקיצוב אלא גם מצרכים
 מהשוק החופשי, כגון פירות מיוגשים, תבלינים שונים, סוכר חופשי וכו',
 והגעתי למסקנה שההוצאה הכללית למזון עלתה לעומת שנת 1954 בהרבה
 פחות מאשר עלה אינדקס המזון המתייחס רק למצרכים בפיקוח, מפני
 שהמפירים בשוק החופשי לא השתנו באותה מידה שהשתנו בשוק הלא חופשי.
 כלומר, לא היה קורה דבר למצב המטפחה אלא למטשלה זה היה עולה בכסף.

א. כהן: אני רוצה לשאול שאלה לגבי פריט 108 -
גבינה, 2 מיליון ל"י. בתקציב השנתי
לא נקבע כל סכום ועתה נקבע לצורך זה 2 מיליון ל"י. מה קרה עמה גבינה?

מר קפלון: גם גשר וגם גבינה נכנסו לאומדן סגור
הנחה שיביאו את הגבינה והגשר מעודפי
ארצות הברית, וכיוון שהם נמכרים במחירים נמוכים לצרכן, צריך להשלים
את המחיר עד 1.8 ל"י על-ידי סובסידיה. אשר לגבינה, כמעט
ולא יהיה צורך בסכום זה, מפני שעד שיגיעו העודפים זה כבר ישתלב
בתקציב לשנה הבאה.

מר וינר: פירוש הדבר שלא בוציא את 2 המיליון,
וסכום זה יכנס בהצעת התקציב לשנת 1958/59, מפני שפרוצדורלית אי-אפשר
לנצל השנה את העניין. הוא הדין לגבי בשר. השנה במסגרת המענקים לא
נקבל בשר, ואנחנו רוצים לבטל סעיף זה של 6.5 מיליון ל"י וכנסו כן
לבטל את ההכנסה הטועבת לתקציב הפיתוח.

א. כהן: באיזו מידה אנחנו הורדנו את מחירי הירקות
למטה מכל הגיון כלכלי, כדי לפצות את
האינדקס בגלל עליות אחרות?

מר יפה: השר חולק על כך שהגענו למצב בו אנחנו
צריכים לתמוך על-ידי ירקות במחירים אחרים.
אני חושב שאתה צודק כי הגענו לכך, אולם כדי לקבוע קביעה מדוייקת צריך
לעשות חישובים, לכן אין לי תשובה מוסמכת. מכל מקום אנחנו צריכים
להשתמש בפירות וירקות כדי לאזן עליות במחירי מצרכים אחרים. יתר
הסעיפים במדד עולים בהתמדה באחוזים מסויימים ואם רוצים להתזיק את
האינדקס צריך להוריד את המחירים של מצרכים מסויימים.

מר קפלון: אשר לסובסידיה לתחבורה, הסדור הוא
בתשלום ל-3 קואופרטיבים לתחבורה. היו
ועדות שקבעו הסכם עם הקואופרטיבים ולפיו קבעו את תעריפי הנסיעה.
זה היה מבוטט על שכר מסויים והוצאות מסויימות, והוסכם שאם לא יהיה
כיסוי הטסטלה תכסה את החסר עד סכום מסויים. משרד התחבורה עשה
חשבונות לשנת 1956/57 והחשבון הסתכם ב-1,940,000 ל"י. "אגד" קיבל
בערך מיליון ל"י, "דן" - 600 אלף ל"י, והמקשר" - כ-340 אלף ל"י.
נעשו חשבונות מדוייקים עם כל קואופרטיב וקואופרטיב. סעיף זה יכנס
גם לתקציב הבא ולשנה זו יהיה צורך במחצית הסכום, מפני שהכנסות של
הקואופרטיבים גדלו. קיימת בעיה של הדפסת כרטיסיות לקואופרטיבים, כדי
לאפשר את הפיקוח היעיל ביותר וסידור זה יכנס לתקופה הקואופרטיבים
קיבלו הלוואות והתשלום שולט ביולי הוא עבור השנה שעברה, אחרי שגטרו
את החשבונות. אותו סידור יהיה גם לגבי השנה הבאה, בתקציב הבא יופיע
התשלום לגבי שנת 1957/58.

היו"ר י. גורי: האם הסו"ט המתנהל עם הקואופרטיבים
לתחבורה בנוגע למחירים מתקרב לקיצו?

מר קפלון: לא עומדים לשנות את המחירים עכשיו,
אשר ל"מקורות", הסובסידיה מיועדת לתשלום
עבור הטפלת טיים למקורות מרוחקים במחירים מדומים לאלה המשתלמים במקום
מבני שוואבים ומושכים את הטיים. זה בעיקר בדרום.

אשר לריפוי שבנים. זו לא תמיכה בקופת-
חולים, אם כי היא מקבלת את הסכומים. קופת חולים קובעת את מחירי
ריפוי השבנים והיא מנהלת זאת כעסק מסחרי מתוך למעגל הרגיל של השירות
הרפואי שלה, כמה פעמים רצו להעלות את המחירים, וזה היה מקשיץ

את האינדקס ב-3/4 נקודה, ואם היו מעלים את הטחירים עד כדי כיסוי הגרעון זה היה מעלה את האינדקס בנקודה ורבע. כלומר, סכמים על-ידי זה גרעון במפעל שלהם לריפוי שניים.

תקציבים מיוחדים

בטסרו הסברים על טעיף, תקציבים מיוחדים.

עודפי תקציב פיתוח לשנת הכספים 1956/57

א. כתו:
מדובר כאן על עודפים קופתיים ולא על פעולות חדשות שעושים בעודפים אלה; פשוט לא הספיקו לשלם את הפעולות השוטפות.

טר וינר:
פרט למקרה אחד. כעת אנחנו מבקשים אישור להוצאת כספים לתשלומים עד ה-31 בדצמבר. פעם יכולנו לשלם גם אחרי ה-31 בדצמבר. אם קיבלנו רשות להקים סטע, יכולנו לשלם עד גמר החשבון, במידה שיש לנו תקציב. בשנה שעברה, אז לפני שנתיים, אמר היועץ המשפטי שאי-אפשר לעשות זאת ומוכרחים לשלם סמס עד ה-31 בדצמבר. כל העודפים שנשארים לאחר ה-31 בדצמבר הם עודפים של התקציב, הם עודפים בין אם שולמו אם לאו.

יש רק מקרה אחד שנשאר עודף בטעיף מסויים ואנחנו רוצים לשלם בעודף זה בטעיף אחר. היה בדעת הממשלה להקים בסוקרר מפעלים כיסיים, אבל אחרי שבדק הענין התברר שהשקעה זו לא תהיה רנטבילית. באמצע השנה ביקשנו העברה לטעיף אחר. אנחנו מבקשים להעביר מהסכום הזה להשקעה במתקן לחומצה זרחנית.

היר"ר י. גורדי:
ז.א. שכל שאר הטעיפים הם בתחום הסטרה שנקבע מדאע והאישור הוא רק אישור פורטלי שאינו מחייב דיון.

ז. טוזאייב:
אני מבקש פרטים על ההשקעה במתקן לחומצה זרחנית.

טר קפלן:
בשעתו היתה תוכנית להקים קונצרן נוסף למפעלים כיסיים, נוסף ל"דשנים וחומרים כיסיים", ולפי התוכנית היו צריכים להקים את המפעלים בסוקרר. התוכנית לא היתה ברורה והוקצבו 2 מיליון ל"י. אחרי שהענין נבדק והליטו לא להקים את המפעל והשתמשו בכסף זה למפעלי פיתוח אחרים - חלק לנחושת, חלק לברום. 1.5 מיליון ל"י בערך כבר הועברו. סכום מסויים הוצא לתיכנון המפעל שחשבו להקים. הבדיקה והתיכנון עלו כ-52 אלף ל"י.

המתקן לחומצה זרחנית אינו שייך ל"דשנים וחומרים כיסיים", זהו מפעל מסלתי הסנוהל בידי "דשנים" והנמצא בחצר של "דשנים". הוא משתמש בחומרים של "דשנים", אבל זהו מפעל בפרד.

ז. טוזאייב:
כיצד בחצר של "דשנים וחומרים כיסיים" נמצא מפעל מסלתי? בידי מי היא

האדמיניסטרציה של המפעל?

טר קפלן:
בידי "דשנים", אבל זהו גוף מסלתי.

מה שטר של בנק זה? האם הוא סומע ברשימת
המפעלים הממשלתיים?

ז. סוזאייב:

מהו הסטוס החוקי שלו אינני יודע.
חברת "דשניה וחוסרים כיטיים" מנהלת את
חשבונות המפעל, זהו מפעל סוקס שטרם עובד. סווד הפיתוח אחראי עליו.

טר קפלון:

אני מבקש יותר פרטים על מפעל זה.

ז. סוזאייב:

הישיבה נועלה בשעה 16.15.